

Література

1. Білорусець Є. Ш. Квітникарство захищеного ґрунту. — К.: Урожай, 1994. — 224 с.
2. Білик І.В. Інтродукція дрібноквіткових хризантем в умовах ботанічного саду Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара /І.В. Білик, Ю.В. Лихолат // Питання степового лісознавства та лісової рекультивациі земель. — 2013. — Вип.42. — С. 45-50.
3. Лихолат Ю.В., Григорюк І.П. Використання дерноутворюючих трав для діагностики рівня забруднення навколишнього середовища важкими металами /Ю.В. Лихолат, І.П. Григорюк //Доповіді Національної академії наук України. — 2005. — №8. — С. 196-200.
4. Лихолат Ю.В. Еколого-фізіологічні аспекти відновлення дернового покриву на техногенних територіях /Ю.В. Лихолат //Екологія та ноосферологія. — 2005. — Т. 16, № 3-4. — С. 222-230.
5. Лихолат Ю.В. Життєвість квітково-декоративних рослин в умовах прокатного виробництва /Ю.В. Лихолат // Вісник Криворізького технічного університету. — Кривий Ріг: Вид-во Криворізького технічного ун-ту, 2005. — Вип. 10. — С. 240-244.

МОХОПОДІБНІ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ «БУТОВА ГОРА» (ПОЛТАВСЬКА ОБЛ.) ТА ЇХ УЧАСТЬ В УТВОРЕННІ БРІОУГРУПОВАНЬ

Гапон С.В., Мастюх К.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Поглиблене вивчення бріофлори певних регіонів, насамперед стосується природно-заповідних територій, на яких вона є багатшою. Тому нами для таких досліджень обрано геологічну пам'ятку природи «Бутова гора», що знаходиться в Шишацькому р-ні, Полтавської області. Інтерес щодо вивчення мохоподібних викликають розміщені на ній та навколо неї дубово-грабові та кленово-липово-дубові ліси, перезволожені території та узлісні ділянки на лівому березі р. Псел. Метою даної роботи є узагальнення бріофлористичних досліджень та створення класифікаційної схеми мохової рослинності «Бутової гори».

Матеріалом для написання роботи слугували гербарні зразки мохоподібних, зібрані в межах території та геоботанічні описи бріоугруповань, виконані протягом 2007-2013 рр. Класифікація бріоценозів здійснена за еколого-флористичною класифікацією на основі методу Браун-Бланке. Види бріофітів наведені за «Чеклістом мохоподібних України» [1], а назви синтаксонів за «Conspekt» [2].

У результаті наших досліджень встановлено, що видовий склад мохоподібних досліджуваної території налічує 51 вид, що належать до двох відділів *Marchantiophyta* (5 видів, з 5 родів, 4 родин) та *Bryophyta* (46 видів з 30 родів, 19 родин). Найбагатшими за видовим складом є родини *Brachytheciaceae* (7 видів), *Amblystegiaceae* (6), *Hypnaceae* (4). *Dicranaceae*, *Orthotrichaceae*, *Bryaceae*, *Plagiotheciaceae*, *Anomodontaceae* налічують по 3 види. Решта родин представлені двома (4 родини) та одним видом (11 родин) кожна. Роди *Amblystegium*, *Brachythecium* репрезентовані 4 видами кожний, *Orthotrichum*, *Plagiothecium*, *Anomodon* — 3. Решта 29 родів є малочисельними і налічують по 1-2 види.

Структура гігроморф виявленої бріофлори характеризується перевагою ксеромезофітів (26 видів, 50,9%) та мезофітів (15 — 27,4%). З перезволоженними ділянками пов'язана наявність гігрогідрофітів (3 види — 5,9%) та гігро-

мезофітів (6 — 11,8%), а з посушливими відкритими ектопами — ксерофітів (1 — 4,0%). Серед геліоморф переважають тіневитривалі види (43 види — 84,3%). За субтратною приуроченістю серед мохоподібних переважають епігеї (30 видів — 58, 8%) та епіфіти (18 видів, 34,9%), група епіксилів репрезентована трьома видами: *Lophocolea heterophylla* (Schrad.) Dumort., *Hypnum reptile* Rich., *Platygyrium repens* (Brid.) Schimp. Група епіфітів збагачується за рахунок факультативних *Brachythecium salebrosum* (Hoffm. ex F. Weber & Mohr) Schimp., *Amblystegium serpens* (Hedw.) Schimp., *Pohlia nutans* (Hedw.) Lindb. та ін., які селяться на виступаючих коренях дерев та в їхній прикореневій зоні.

За ценотичною приуроченістю переважають лісові види (79,6%). Групи болотних та степових мохів малочисельні і пов'язані з наявністю стариць річки та узлісними освітленими ектопами.

Мохова рослинність добре розвинена в основі та на стовбурах дерев, особливо зі значним кутом нахилу, а також на відмерлій деревині різного ступеня руйнування. Епігейні бріоценози формуються тільки на порушених еродованих схилах корінного берега річки. У місцях з добре розвинутою підстилкою трапляються тільки бріоагрегації, рідше, на відкритих освітлених місцях синузія *Homalothecium lutescens* — syn.

Класифікаційна схема мохової рослинності досліджуваної території має наступний вигляд:

Cl. Ceratodonto purpurei-Polytrichetea piliferi Mohan 1978.

Ord. Polytrichetalia piliferi v. Hübschm. 1975.

All. Ceratodonto purpurei-Polytrichion piliferi Waldh. ex v. Hübschm. 1967.

Ass. Brachythecietum albicantis Gams ex Neum. 1971.

Cl. Cladonio digitatae-Lepidozietea reptantis Jez. & Vondr. 1962.

Ord. Diplophylletalia albicantis Phill. 1963.

All. Союз *Dicranellion heteromallae* Phill 1983.

Угруповання *Atrichum undulatum* — comm.

Ord. Brachythecietalia rutabulo-salebrosi Marst. 1987.

All. Bryo capillaris-Brachythecion rutabuli Lec. 1975.

Ass. Brachythecio salebrosi-Amblystegietum juratzkani (Sjög. ex Marst. 1987) Marst. 1989.

Угруповання *Bryum moravicum*-Brachytheciastrum velutinum — comm.

Ass. *Hypnum cressiformis*-Xylarietum hypoxyli Phil. 1965.

Угруповання *Brachythecium rivulare* — comm.

Ass. Plagiothecietum neglecti Ricek 1968.

Ord. Dicranetalia scoparii Barkm. 1958.

All. Dicrano scoparii-Hypnion filiformis Barkm. 1958.

Угруповання *Platygyrium repens* — comm.

Угруповання *Hypnum reptile* — comm.

Cl. Psoretea decipiensis Matt. ex Follm. 1974

Ord. Funarietalia hygrometricae v. Hübschm. 1957.

All. Funarion *hygrometricae* Had. in Kl. ex v. Hübschm. 1957.

Ass. Funarietum hygrometrici Engel 1949.

Cl. Neckeretea complanatae Marst. 1986.

Ord. Neckeretalia complanatae Jez. et Vondr. 1963.

All. Neckerion *complanatae* Sw. et Had. in Kl. et Had. 1944.

Ass. Anomodontetum attenuati (Barkm. 1958) Pec. 1965.

Ass. Madotheco platyphyllae-Leskeelletum nervosae (Gams 1927) Barkm. 1958.

Ass. Anomodontetum longifolii Waldh. 1944.

Угруповання *Anomodon viticulosus*-*Amblystegium subtile* — comm.

Угруповання *Anomodon viticulosus*-*Leucodon sciuroides* — comm.

Угруповання *Pseudoleskeella nervosa*-*Radula complanata* — comm.

Угрупування *Pseudoleskeella nervosa*-*Leucodon sciuroides* — comm.

Cl. Frullanio dilatatae-Leucodontetea sciuroidis Mohan 1978 em. Marst. 1985.

Ord. Orthotrichetalia Had. in Kl. et Had. 1944.

All. Ulotion *crispae* Barkm. 1958.

Ass. Orthotrichetum pallentis Ochn. 1928.

Ass. Orthotrichetum speciosi Barkm. 1958

Ass. Pylaisietum polyanthae Felf. 1941.

Ass. Pylaisielleto-Leskeelletum nervosae Baischeva et al. 1993.

All. Syntrichion *laevipilae* Ochner 1928.

Ass. Orthotrichetum fallacis v. Krus. 1945.

All. Leskion *polycarpae* Barkm. 1958.

Ass. Leskeetum polycarpae Horvat ex Pec. 1965.

Cl. Hylocomietea splendidis Marst. 1992.

Ord. Hylocomietalia *splendens* Gillet ex Vadam 1990.

All. Eurhynchion *striati* Waldh. 1944.

Ass. Eurhynchietum striati Wiśn. 1930.

Угрупування *Tortula subulata* — comm.

All. Fissidention *taxifolii* Marst. 2006.

Ass. Eurhynchietum swartzii Waldh. ex Wilm. 1966.

Угрупування *Oxyrrhynchium hians* — comm.

Угрупування *Plagiomnium cuspidatum* — comm.

За результатами класифікації встановлено, що досліджувані бріоценози належать до 16 асоціацій та 12 безрангових угруповань, 11 союзів, 8 порядків, 6 класів мохової рослинності.

Література

1. Бойко М. Ф. Чекліст мохоподібних України / М. Ф. Бойко. — Херсон, Айлант, 2008. — 232 с.
2. Marstaller R. Syntaxonomischer Konspekt der Moosgesellschaften Europas und angrenzender Gebiete / R. Marstaller // Hausknechtia Beiheft 13. — Jena, 2006. — 192 p.

ФІТОНЦИДНІ ЛУЧНІ ПРЕДСТАВНИКИ РОДИНИ ЗОНТИЧНІ (ARACEAE) ОКОЛИЦЬ МІСТА ПОЛТАВИ

Орлова Л.Д., Іванова М.Ю.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Однією з актуальних проблем на сьогоднішній день є вивчення такої властивості рослин як фітонцидна активність, тобто здатність рослин виділяти особливо специфічні речовини — фітонциди. Важливість цього питання обумовлена тим, що явище фітонцидності, яке універсальне і властиве всім рослинам, може зіграти важливу роль у боротьбі з шкідниками та хворобами в сільському і лісовому господарстві, при зберіганні овочів, стерилізації продуктів, різноманітному використанні в медицині, ветеринарії, харчовій промисловості та ін. Таке широке застосування таких рослин властивостями пояснюється дією фітонцидів [1].

Фітонциди мають бактерицидні, антифунгальні (активні щодо мікроскопічних грибів та актиноміцетів) і протистоцидні (активні щодо клітинних найпростіших) властивості. Сьогодні виділяють наступні групи фітонцидів: екскреторні фітонциди — протоплазми клітин («тканинні соки»), тобто органічні кислоти та їх похідні та леткі фітонциди — фракції, що виділяються в атмо-